



Valtiovarainministeriö

Lausunto

11.01.2016

TEM/2254/00.06.01/2015

Viite

Lausunto ehdotuksesta hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ja laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä

Valtiovarainministeriö on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriön lausuntoa ehdotuksesta Hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ja laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt kommentteja myös hallinnonalansa virastoilta ja laitoksilta. Lausunnon antoi Energiavirasto, Finnvera, Finpro, GTK, Huoltovarmuuskeskus, Pirkanmaan ELY-keskus ja Pirkanmaan TE-toimisto sekä Tukes ilmoittivat ettei niillä ole lausuttavaa.

Valtiovarainministeriö pyysi erikseen lausuntoa myös Kilpailu- ja kuluttajavirastolta sekä Patentti- ja rekisterihallitukselta. Ministeriö kannattaa ja tukee ao. virastojen lausunnoissaan esiin nostamia näkökantoja ja on liittännyt lausuntoonsa myös ao. virastojen erilliset lausunnot.

Yleistä

Työ- ja elinkeinoministeriö suhtautuu yhteisiin sähköisen asioinnin tukipalveluihin myönteisesti ja pitää tärkeänä että ne on tarkoitus toteuttaa valtiolla yhteisesti ja yhdenmukaisesti. Ministeriön käsityksen mukaan näin voidaan edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta. Ehdoton edellytys yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen käyttämiselle on että ne ovat kaikin puolin laadukkaita: teknisesti toimivia, kustannustehokkaita ja tietoturvallisia sekä että niiden toteutus- ja käyttöönottoaikataulut pysyvät sovitussa/luvatussa aikataulussa. Laadukkaat sähköisen asioinnin tukipalvelut houkuttelevat niiden käyttöön ja näin mahdollistuu niiden suunnitelmallinen kytkeminen osaksi toimijoiden kehittämissuunnitelmia.

Yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden, niiden teknisten ratkaisujen ja lainsäädännön on kuitenkin tuettava asiointitapahtumien sähköistämistä läpi koko prosessin, sen alusta aina sen loppuun asti valtiolla sovitun yhdenmukaisen menettelytavan mukaisesti. Mikäli tämä epäonnistuu, viranomaiset joutuvat ylläpitämään rinnakkaisia ratkaisuja ja tällöin lainvalmistelussa asetetut tavoitteet eivät voi täytyä.

Esimerkki tämän kaltaisesta palvelusta on tiedoksianto. Koska lainsäädäntö ei tällä hetkellä täysin tue sähköistä tiedoksiantamista, tulee yhteisen palvelun toteuttaa myös muut lainsäädännön tuntemat tiedoksiantamisen tavat, kuten esimerkiksi tiedoksiantaminen kirjeitse tai todisteellinen tiedoksianto: viimeksi

mainittu tulee olla mahdollista toimittaa yhteisen järjestelmän kautta niin sähköisessä kuin paperisessa muodossa. Vaihtoehtoisesti tiedoksiantamista koskevaa lainsäädäntöä tulee muuttaa.

Lakiehdotukseen sisältyy määräykset myös sähköisen asiointitapahtuman todentamiseen tarvittavien tietojen käsittelyn lokitietojen säilyttämisestä. Koska lokijärjestelmät ovat kalliita, ei yksittäisten virastojen ole syytä toteuttaa erillisiä järjestelmiä tätä varten vaan lokitietojen kerääminen, säilyttäminen ja analysointi keskitetysti yhteisessä palvelussa on ainoa järkevä ratkaisu.

Ministeriö huomauttaa yleisesti, että esitysluonnoksessa on kuvattu tukipalvelujen käyttövelvollisuus ja sen vaikutukset yleisellä tasolla ja esimerkkejä käyttäen. Esityksen perusteella ei ole mahdollisuutta arvioida virastokohtaisesti, millaisia vaikutuksia esityksellä tulee olemaan. Tämän vuoksi keskeistä on huomioida virastojen antama lausuntopalautte esityksen jatkovalmistelussa.

Esityksen mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) kauppaa-, yhdistys- ja säätiörekisterit sekä yritys- ja yhteisötietojärjestelmä toimisivat esimerkiksi ns. asiointivaltuuspalvelun tietolähteenä. Asiointivaltuuspalvelu sisältää mm. henkilön lakisääteistä toimintakelpoisuutta ja toimintavaltaa perustuvan tiedon tarjoamisen. Näiden tietojen jatkokäyttöä on tärkeää edistää sekä valtionhallinnossa että elinkeinoelämässä. Toivottavaa on, että tukipalvelujen käytön lisäksi mahdollisimman moni viranomaisen hakisi omassa toiminnassaan tarvitsemansa yritysten ja yhteisöjen perustiedot PRH:sta sähköisen rajapinnan välityksellä ja palveluväylää hyödyntäen.

Samalla on kuitenkin huomattava, että PRH on nettobudjetoitu virasto, jonka toiminta rahoitetaan lähes kokonaan asiakasmaksuilla. Tietopalvelutulot muodostavat PRH:n yritys- ja yhteisölinjan tuloista noin 3 miljoonaa euroa. Jos yritysten edustajia koskevat tiedot tulevat maksutta yritysten saataville, niiden kysyntä maksullisena palveluna vastaavasti vähenee. Mahdollinen vaikutus tietopalvelutuloihin tulisi arvioida tarkemmin ja lähtökohtaisesti tulonmenetyks tulisi kompensoida PRH:lle talousarviorahoituksella. Ministeriö korostaa osaltaan PRH:n tästä asiasta antamassa lausunnossa esiintuvia näkökohtia ja pitää virastojen kuulemista sekä niihin kohdistuvien taloudellisten vaikutusten huolellista arviointia keskeisinä jatkovalmistelun kannalta.

Kaupparekisteriä koskeva uudistustyö on parhaillaan käynnissä ja sekä palveluväylän hyödyntämistä että kaupparekisteritoiminnan rahoitusta selvitetään parhaillaan (työryhmän määräaika 31.12.2016). Samalla arvioidaan myös tietojen saatavuutta ja koko rekisteritoiminnon rahoitusta.

Yleiset perustelut

Lainsäädännön ja käytännön nykytilassa Roolit ja valtuudet -osiossa on nykytilan kuvaus ja käytännöt kuvattu yritysten osalta varsin kevyesti. Ministeriön näkemyksen mukaan sekä vaikutusarviot että esityksen yleisperustelut kaipaavat osin tarkentamista ja täydentämistä.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisten vaikutusten osalta esitetään, että Valtiokonttori tarjoaisi myös jatkuvan palvelun loppukäyttäjien tuen Kansalaisneuvontapalvelun kautta. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä ao. ehdotuksen uudelleen tarkastelua sillä ehdotuksessa ei olla riittävästi otettu huomioon yritysten tarpeita ja jo olemassa olevia yrityksille suunnattujen palvelujen hyödyntämistä. Ministeriön näkemyksen mukaan Yritys-Suomi -

puhelinpalvelun tulee jatkossakin tarjota yritykselle sisällön osalta loppukäyttäjien tuki.

Samoin HE:ssa ehdotetaan, että jatkuvan palvelun organisaatioissa pääosa resursseista olisi yhteisesti kaikkien VRK:n tuottamien tukipalvelujen käytössä. Ministeriö kuitenkin korostaa, että resursseja eri tukipalveluille allokoitaessa tulee varmistaa riittävät ja laadukkaat resurssit erityisesti eri asiakasryhmille suunnattujen palvelunäkymien osalta.

Talousarviovaikutukset

Talousarviovaikutuksissa (s. 15) todetaan että KATSO-, Suomi.fi- ja Yrityssuomi.fi -palvelut siirtyvät VRK:n vastuulle, joten niihin osoitettu määrärahat ehdotetaan siirrettäviksi VRK:lle vuodesta 2017 alkaen. Samoin (s. 20) todetaan että Yrityssuomi.fi -palvelun osalta vanhan palvelun lopettamisaikataulu ja resurssien siirtäminen VRK:lle tapahtuu vuonna 2016 tarkennettavan aikataulun mukaisesti. Nykymuotoisena HE:ssa olevat Yrityssuomi.fi -palvelua koskevat kirjaukset ovat osin ristiriidassa keskenään. Työ- ja elinkeinoministeriön esittääkin, että sivulla 15 oleva kirjaus muotoillaan uudelleen siten, että määrärahat ehdotetaan siirrettäviksi VRK:lle vuodesta 2018 alkaen ja mikäli resurssi yms. siirrot mahdollistuvat aiemmin niin siirtomuutokset toteutetaan LTAE:n kautta.

Taloudelliset hyödyt ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksessa todetaan, että yhteisten palvelujen käyttöönotto aiheuttaa käyttäjäorganisaatioille jonkin verran kustannuksia yhteisten palvelujen yhteensovittamisesta käyttäjäorganisaation toimintaan ja muuhun tietohallintoon. Käyttöönottojen kustannusten suuruutta ei kuitenkaan valmistelussa ole arvioitu ja työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan ao. kustannusten suuruus ei kaikilta osin ole vähäinen. Koska käyttöönottokustannuksista vastaavat käyttöönottavat toimijat itse on erittäin keskeistä että aiheutuviin kustannuksiin kyetään varautumaan. Tämä edellyttää sekä kustannusten suuruuden arviointia että luvattujen/sovittujen käyttöönottoaikojen pitävyyttä, jotta toimijat kykenevät suunnitelmallisiin käyttöönottoihin ja kytkemään ne osaksi kehittämishankkeitaan ja arkkitehtuurisuunnitteluaan.

Henkilövaikutukset

Ehdotamme, että sivulla 19 sanat ”vastaavalla tavalla virat ja niihin nimetyt virkamiehet” lauseesta ”Myös KEHA-keskuksesta, yrityssuomi.fi -palvelun palvelutuotannosta on tarkoitus...” korvattaisiin ”vastaavalla tavalla virkoja ja niihin nimettyjä virkamiehiä”.

Vaikutukset yritysten toimintaan

Ehdotuksessa olevat kirjaukset yritysten asiakasrekisteritietojen tuomisesta palvelunäkymässä tunnistetuille käyttäjille sekä yksityisten palvelujen tuomisesta Palvelutietovarantoon edellyttäisivät ministeriön näkemyksen mukaan tarkentamista. Samoin perusteluissa tulisi huomioida nykyistä tarkemmin myös EU:n uuden tietosuoja-asetuksen velvoitteet ja vaikutukset.

Esitysluonnoksen kilpailuneutraliteettiin ja EU:n valtioneuvoston päätelyyn liittyvät näkökohdat

Ehdotetulla lailla arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia digitalisaation edistymiselle, hallinnon sähköisen asioinnin tukipalvelujen loppukäyttäjille

sekä yrityksille, jotka käyttäisivät palvelunäkymiä, viestinvälityspalveluja ja asiointivaltuutuspalvelua tarjotessaan palveluja asiakkailleen. Näitä myönteisiä yritysvaikutuksia on käsitelty esitysluonnoksen kohdassa 4.5.

Esitysluonnoksessa ei sen sijaan ole käsitelty sitä, onko markkinoilla yrityksiä, jotka tarjoavat vastaavia tai vastaaventyyppisiä palveluja, ja jos tällaisia yrityksiä on, miten esimerkiksi maksuttomien palvelujen tarjoamisen arvioidaan vaikuttavan näiden yritysten toimintaan ja kilpailuolosuhteisiin. Esitysluonnoksessa ei ole siten juurikaan käsitelty kilpailuvaikutuksia.

Myös ehdotettujen toimenpiteiden arviointi EU:n valtioneuvoston päätöksen näkökulmasta jää ohueksi. EU:n valtioneuvoston päätöksen (SEUT 107 artiklan 1 kohta) piiriin tulevat toimenpiteet, jotka antavat yritykselle selektiivistä taloudellista etua ja jotka vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtioneuvoston päätöksen sovelletaan yrityksiin eli julkisiin tai yksityisiin yhteisöihin (riippumatta niiden yhtiömuodosta ja organisaatorakenteesta), jotka harjoittavat taloudellista toimintaa eli tarjoavat palveluja tai tavaroita tietyillä markkinoilla. Infrastruktuurihankkeiden kohdalla – joihin kansallinen palveluarkkitehtuuri rinnastuu – yleislähtökohta on, että infrastruktuurin tuleva käyttö (taloudellista toimintaa vai ei) määrittää, kuuluuko sen rahoitus valtioneuvoston päätöksen piiriin.¹ Kuten esitysluonnoksessa todetaan, infrastruktuurihankkeissa valtioneuvoston päätös voi syntyä myös operaattorin ja infrastruktuuria käyttävien yritysten tasolla. Epäselväksi jää, millä perusteella yleisperustelujen ”vaikutukset yritysten toimintaan” -kappaleen päätteeksi on päädytty toteamaan, että ”esityksellä ei arvioida olevan EU:n valtioneuvoston päätöksen tai kilpailuneutraaliteetin vastaisia vaikutuksia”.

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että esitysluonnoksen jatkovalmistelussa huomioitaisiin ministeriön kilpailupolitiikkaryhmän kanssa syksyn aikana käyty yhteydenpito EU:n valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta sekä kilpailulain (948/2011) 4 a luvun kilpailuneutraaliteettisäännöksistä sekä yleisemmin kilpailun edistämisen näkökulmasta. Sama koskee kilpailuneutraaliteetin osalta Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa mahdollisesti käytyä yhteydenpitoa. Kilpailun kannalta ehdotusta parempi vaihtoehto olisi todennäköisesti, että palvelunäkymien, viestinvälityspalvelujen ja asiointivaltuutuspalvelun käyttö yritysten palvelujen tarjoamiseksi rajattaisiin 5 §:n 1-3 momentissa tarkoitettuihin tahoihin jättäen ulkopuolelle yksityiset yritykset, jotka eivät hoida julkista hallinto- tai palvelutehtävää.

Valitusta lainsäädännön toteutustavasta riippumatta esityksessä tulisi ministeriön näkemyksen mukaan kuvata, lausunnolla olevaa esitysluonnosta yksityiskohtaisemmin, omassa jaksossaan toimenpiteiden suhde EU:n valtioneuvoston päätöseen, kansalliseen kilpailuneutraaliteettiin ja kilpailuvaikutukset. Huomiota tulisi kiinnittää myös niihin mahdollisiin lausuntoihin, joiden antajat toimivat samoilla tai läheisillä palvelumarkkinoilla esityksessä tarkoitettujen palvelujen kanssa. Perusteltua olisi myös selostaa yksityiskohtaisemmin, miltä osin sähköisiä tukipalveluja (esimerkiksi asiavaltuutuspalvelua) käyttäisivät yksityiset toimijat, ja miltä osin tietoja käytettäisiin puhtaasti viranomais toiminnassa. EU:n valtioneuvoston päätöksen osalta esitykseen tulisi sisällyttää Euroopan komission mahdollinen kannanotto hankkeen valtioneuvoston päätöksen mukaisuudesta. Joka tapauksessa esityksessä tulisi kuvata tarkemmin tosiseikat ja perusteet siitä, minkä vuoksi toimenpiteisiin ei arvioida sisältyvän valtioneuvoston päätöksen tunnusmerkit täyttäviä elementtejä.

Lisäksi ehdotamme, että sivulta 22 poistettaisiin sanat ”ja siihen liittyvästä” lauseesta ”Yhteisten sähköisen asiointin tukipalvelujen tarjoamiseen liittyvä EU-lainsäädännön valtioneuvoston päätöstyöstä (Sopimus Euroopan unionin

¹ Yhdistetyt asiat T-443/08 ja T-455/08, Freistaat Sachsen, Flughafen Leipzig/Halle ym v. komissio, tuomio 24.3.2011.

toiminnasta 107 artikla) ja siihen liittyvästä kansallisesta kilpailuneutraliteettia koskevasta lainsäädännöstä (kilpailulain 4 a luku) johtuvia kysymyksiä.” EU:n valtioneuvoston päätös ja kansallinen kilpailuneutraliteettisääntely eivät liity suoranaisesti toisiinsa ja säännösten soveltamisalat poikkeavat toisistaan.

Yksityiskohtaiset perustelut ja lakiluonnos

1§ Lain tarkoitus ja soveltamisala

1§:n perusteluissa todetaan, että ehdotetun lain tarkoitusta koskevassa säännöksessä on toiminnan ohjaustavoitteet kohdistettu nimenomaan palvelutuotannon ohjaukseen – kyse on ilmeisimmin kuitenkin *tukipalvelujen* palvelutuotannon ohjauksesta kuten itse säädöstekstissä on kirjattu.

2§ Määritelmä

2§ 4 -kohdan perusteluissa todetaan, että asiointipalvelun määritelmän tarkoituksena on kattaa kaikki sellaiset palvelut, joissa *henkilö* asioi tai hoitaa sähköisesti hallinto- tai muuta asiaansa - kyse lienee kuitenkin myös *oikeushenkilöstä*.

3§ Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut

3§ perusteluissa todetaan, että palvelujen taikka viranomaisten rekistereiden käyttöönotto-oikeus arvioitaisiin erikseen niitä koskevan lainsäädännön nojalla. Samoin todetaan, että käyttäjäorganisaatio päättää sen tietoja koskevan lainsäädännön nojalla, voiko toinen käyttäjäorganisaatio käyttää sen tietoja. Ministeriö pitää tärkeänä, että käyttöoikeuksien sopimiseen laadittaisiin pikaisesti yhdenmukaiset menettelyt ja pelisäännöt.

Samoin 3§ perusteluissa todetaan, että mikäli asiakirja annetaan henkilön antaman suostumuksen perusteella tiedoksi sähköistä viestinvälityspalvelua käyttäen toimittaa palvelu viranomaiselle koneellisen kuittauksen siitä milloin viesti on toimitettu käyttäjän tilille. Samoin todetaan, että vastaava oikeus saada kuittaus on myös kansalaisella kansalaisen toimittaessa viestiä viranomaiselle – vastaava oikeus tulisi koskea myös yrityksiä.

3§:n 2 momentin mukaan yhteisiin sähköisen asioinnin tukipalveluihin kuuluisivat myös sellaiset muut hallinnon yleiseen käyttöön tarkoitetut palvelut, joiden tuottamisen valtiovarainministeriö määrää sen hallinnonalalla toimivan viranomaisen tehtäväksi. Ehdotus ei ministeriön näkemyksen mukaan ole täsmällistä lainsäädäntöä sekä on merkittävä laajennus kansalliseen palveluarkkitehturiin ja sen periaatteisiin, minkä vuoksi se tulee tarkastella ja avata perusteissa nykyistä perusteellisemmin ja yksityiskohtaisemmin. Samalla tulisi arvioida myös momentin tarpeellisuutta.

5§ 2 momentissa ehdotetaan, että kunnallisten viranomaisten käyttövelvoite olisi sama kuin valtion virastoilla ja laitoksilla. Samoin ehdotetaan että käyttövelvoite koskisi kunnallisia viranomaisia niiden hoitaessa lakisääteisiä tehtäviä ja ne voisivat käyttää palveluja myös hoitaessaan muita tehtäviä.

Tukipalveluiden käytön rajaaminen kunnallisten viranomaisten osalta vain laissa säädettyihin tehtäviin, aiheuttaa merkittävän riskin yritysten palvelunäkymässä olevien palveluiden kattavuudelle. Kuntien elinkeino- ja kehittämisspalvelut eivät ole yleensä lakisääteisiä tai ainakaan täysin

velvoittavia tehtäviä, vaan kuntien itsehallinnon piiriin kuuluvia asioita, joista kunta voi vapaasti päättää. (VM:n raportti 2012: kuntien tehtävien kartoitus)

Näin ollen kunnilla ei ole velvoitetta kuvata näitä yritysten näkymän kannalta keskeisiä palveluitaan palvelutietovarantoon vaan saattavat kokea palveluiden kuvaamisen ylimääräisenä tehtävänä. Riskinä on, että yritysten ja yrittäjäksi aikovien osalta ei palvelutietovarantoon tule kattavasti kuvattua kaikki ne mahdollisuudet, joita julkinen sektori tarjoaa. Työ- ja elinkeinoministeriön kokemuksena nykyisestä Yrityssuomi.fi:n seudullisista yrityspalveluista on se, että ilman lainsäädännöllistä velvoittavuutta joudutaan palveluiden kuvaamista tukemaan merkittävästi enemmän.

5§:n 3 momentissa todetaan, että muut kuin viranomaiset eivät kuitenkaan voi käyttää 3§:n 1 momentin 4 ja 5 kohdissa tarkoitettuja tunnistuspalveluja. Tämä edellyttää täsmentämistä ja selkeyttämistä. Mitä ao. kirjaus merkitsee esimerkiksi Finnveran ja Finpron kaltaisten toimijoiden näkökulmasta? Rajaako se ao. toimijat 3§:n 1 momentin 4 ja 5 kohdissa tarkoitettujen tunnistuspalvelujen hyödyntämisen ulkopuolelle?

7§ Valtuutusten ja muiden tahdonilmausten rekisteröinti, 8§ Vastuu tahdonilmaisujen rekisteröinnistä ja niiden sisällön eheydestä ja 9§ Tiedoksiantomenettelyä koskevan suostumus

Henkilötietojen käsittelyn sääntelemisen tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista lain tasolla. Ministeriön näkemyksen mukaan valtuusrekisteriä ja suostumusrekisteriä koskevien pykälien tietosisältöä tulisi täsmentää ja varmistaa, että ne ovat riittävän täsmälliset vrt. perustuslakivaliokunnan käytäntö henkilötietojen käsittelyn osalta.

19§ Yleinen ohjaus ja valvonta

19§ 1 momentissa ehdotetaan, että valtiovarainministeriön tehtävänä on ohjata laissa tarkoitettujen hallinnon yhteisten sähköisten tukipalvelujen järjestämistä, palvelujen laatua sekä näiden palvelujen yhteentoimivuutta ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisuutta. Ministeriö korostaa erityisesti palvelujen laatua mikä on edellytys nopeille käyttöönotoille ja hyödynnettävyydelle. Ministeriön käsityksen mukaan on ensiarvoisen tärkeää että valtiovarainministeriön ohjauksen tueksi perustetaan asiakasneuvottelukunta. Tärkeää on saada laaja näkemys sekä palveluiden laadusta, toimivuudesta että jatkokehitystarpeista.



Harri Eskola
Digijohtaja



Päivi Tommila
Neuvotteleva virkamies

LIITTEET

Kilpailu- ja kuluttavaviraston lausunto 4.1.2015 (KKV/1583/03.02/2015)
Patentti- ja rekisterihallituksen lausunto 5.1.2015 (PRH/2596/05/2015)

TIEDOKSI

Kansliapäällikkö Jari Gustafsson
TEM osastopäälliköt



4.1.2016

Liite 1

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi
paivi.tommila@tem.fi

Lausuntopyyntönnö TEM/2254/00.06.01/2015 Kilpailu- ja kuluttajavirastolle 9.12.2015

Lausunto hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ja laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 9.12.2015 Kilpailu- ja kuluttajavirastoa (KKV) lausumaan hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ja laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista. Tarkoituksena on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta, kustannustehokkuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta. Lisäksi säädettäisiin hallinnon toimijoiden velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä palveluja.

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

KKV pitää esitystä kannatettavana ja tukee esityksen keskeisiä ehdotuksia yhteisten hallinnon sähköisen asioinnin tukipalveluiden käyttöönotosta. KKV:n näkemyksen mukaan esitys on merkittävä palveludirektiivin (2006/123/EY) hyvän toimeenpanon kannalta sekä yritysten hallinnollisen taakan keventämisen näkökulmasta. Lisäksi esityksellä nähdään olevan myönteisiä vaikutuksia kuluttajiin edellyttäen, että kuluttajille turvataan oikeus tunnistautumismittaan saatavuuteen sekä heikkojen kuluttajien asema varmistetaan. KKV:n näkemyksen mukaan esitys tukee myös digitaalisen sisämarkkinastrategian (COM(2015) 192) toimeenpanoa.

Esityksen 14 §:ssä on säädetty tukipalvelujen laatu- ja tietoturvasuoritusvaatimuksista ja 16 §:ssä häiriötilanteista. Pykälissä on käsitelty kuitenkin vain tukipalvelujen tuottajan asemaa, eivätkä ne sisällä tukipalveluiden käyttäjäorganisaatiota koskevia säädöksiä. Myös loppukäyttäjän asema häiriötilanteissa on epäselvä. KKV katsookin, että tukipalvelujen käyttäjäorganisaatioiden sekä loppukäyttäjän asemaa häiriötilanteessa tulisi selvittää.

4.1.2016

Ehdotetusta esityksestä ei käy ilmi mahdollista viranomaisen korvausvelvollisuuden kohdentumista häiriötilanteessa. Esitys ei myöskään ota kantaa siihen, tuleeko häiriötilanteessa loppukäyttäjälle aiheutuneessa vahingossa sovellettavaksi vahingonkorvauslaki (412/1974), jonka kolmannen osan 2 §:ssä on säädetty viranomaisen korvausvelvollisuudesta julkista valtaa käytettäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneesta vahingosta. Tämä voisikin olla syytä tuoda esille ja määritellä lain tasolla.

Esityksen 25 §:ssä on säädetty käyttövelvoitteen voimaantulosta. Tällä hetkellä ehdotettu siirtymäsäännös ei kuitenkaan ole KKV:n näkemyksen mukaan tarpeeksi selkeä ja sitä olisi syytä tarkentaa.

Esitystä tulisi lisäksi täydentää jäljempänä kuvatulla tavoin siltä osin, kuin on kyse kilpailuneutraliteettiin liittyvien mahdollisten vaikutusten huomioon ottamisesta.

Kustannusvaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

KKV:n näkemyksen mukaan hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskevan sääntelyn kokoaminen yhteen lakiin sekä palvelujen keskitetty rahoitus on kannatettavaa. Esityksellä katsotaan olevan - ainakin pitkällä tähtäimellä - hallinnon kustannuksia pienentäviä vaikutuksia.

Esityksen 25 §:n mukaista käyttövelvoitteen voimaantuloa koskeva siirtymäsäännöstä olisi syytä tarkentaa. KKV:n näkemyksen mukaan hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden käyttöönotolle on varattava riittävä siirtymäaika sekä varmistettava palveluiden käyttöönoton vaatimat resurssit ja tuki. Lisäksi tulisi huomioida jo tehtyjen investointien suoja.

Tällä hetkellä ehdotettu siirtymäsäännös jättää epäselväksi käyttövelvoitteen voimaantulon ja menettelytavan esimerkiksi siinä tilanteessa, kun käyttäjäorganisaatiolla on käytössään itsenäisesti hankittu vastaava palvelu jatkuvalla sopimuksella. Esityksessä ei määritellä, millaisella aikataululla viranomaisen tulisi irtisanoa nykyiset sopimuksensa ja otettava käyttöön vastaavat hallinnon yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut. Esitys jättää myös epäselväksi, kuinka yhteisten tukipalvelujen käyttöönoton ja käytön tuki on järjestetty. Viranomaisten olisi voitava siirtyä tukipalveluiden käyttäjiksi vähitellen. Olisi hyvä huomioida myös se, ettei viranomaisella välttämättä ole määräysvaltaa omien järjestelmiensä IT-kehitykseen, silloin kun järjestelmästä vastaa ulkopuolinen palveluntuottaja. Epäselväksi jää myös se, voiko käyttövelvoitteesta poiketa ja jos voi, niin millä perusteilla.

Esityksen mukaan viranomaisten tulisi integroida omat sähköiset tieto- ja asiointipalvelunsa sekä asianhallintajärjestelmänsä osaksi palvelunäkymää

4.1.2016

palveluväylän kautta. Lukuisten eri viranomaisten järjestelmien integrointi palvelunäkymään voi kuitenkin vaikuttaa negatiivisesti esityksessä tavoiteltuun palvelun yhtenäiseen käyttäjäkokemukseen ja helppokäyttöisyyteen. Yhtenäisten asiointi- ja asianhallintajärjestelmien kehittäminen tulisikin huomioida valtionhallinnon IT-hankkeiden jatkokehityshankkeissa. Myös rahoituksen tulisi jatkossa ohjata viranomaisia vahvemmin yhteisten palvelujen kehittämiseen.

Vaikutukset yritysten toimintaan

Esitys hallinnon asiakkaiden palvelujen yhdestä luukusta ja poikkihallinnollisista julkisen hallinnon asiointiprosesseista on kannatettava. Tämä sujuvoittaa yritysten lupa- ja asiointiprosesseja sekä keventää niiden hallinnollista taakkaa.

KKV pitää esitystä tärkeänä palveludirektiivin hyvän toimeenpanon kannalta. Palveludirektiivin artiklassa kuusi on säädetty keskitetyistä asiointipisteistä, jotka ovat yrityksille suunnattuja verkkopalveluita ja sähköisen asiointin portaaleja. Direktiivi edellyttää, että kaikki yritystoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvät menettelyt ja muodollisuudet tulisi voida hoitaa sähköisesti keskitettyjen asiointipisteiden kautta koko EU:n alueella. Jokainen jäsenmaa on velvoitettu ylläpitämään keskitettyä asiointipistettä.

Palveludirektiivin mukaisena Suomen keskitettynä asiointipisteinä tulisi toimimaan esityksen 3 §:ssä mainittu palvelunäkymä. Aikaisemmin keskitettynä asiointipisteinä on toiminut Yritys-Suomi -verkkopalvelu. KKV pitää tärkeänä, että palvelunäkymä täyttää palveludirektiivin vaatimukset keskitetyistä asiointipisteistä. Tämä edellyttää muun muassa rajat ylittävän sähköisen tunnistautumisen ja asiointimahdollistamista yrityksen perustajille. Lisäksi rajat ylittäviä sähköisiä asiointimahdollisuuksia tulisi jatkossakin kehittää komission suositusten mukaisesti palveludirektiivin hyvän toimeenpanon ja toimivien sisämarkkinoiden varmistamiseksi. On myös tärkeää, että asiointipisteiden käytettävyys, tiedon laatu sekä laadukkaat neuvontapalvelut säilyvät hyvällä tasolla myös yrityksen palvelunäkymän käyttöönoton jälkeen.

Yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan tasapuolisiin kilpailuedellytyksiin (kilpailuneutraliteettiin) kohdistuvat vaikutukset

Kansallista palveluarkkitehtuuria koskevan ohjelman ja lainsäädännön yhdeksi vaikuttavuustavoitteeksi on määritetty uusien liiketoimintamahdollisuuksien tuottaminen yrityksille. Esityksen mukaan palvelualustan rakentamisella pyritään edesauttamaan sektorirajat ylittävien toimialakohtaisten

4.1.2016

sähköisten palvelumarkkinoiden syntymistä osana EU:n sähköisiä sisämarkkinoita. KKV pitää edellä mainittuja tavoitteita kannatettavina.

KKV kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että luonnoksessa ehdotettuun malliin, jossa ehdotettuihin kansalliseen palveluväylään, palvelutietovarantoon ja palvelunäkymään liittyviä palveluja tarjotaan maksutta sekä julkisten että yksityisten organisaatioiden käyttöön, saattaa sisältyä kilpailuneutraliteettiin kohdistuvia vaikutuksia. Julkisyhteisön tarjotessa maksutta palveluja, joiden kaltaisia palveluja myös yksityiset elinkeinonharjoittajat tarjoavat tai voisivat tarjota, yksityisten elinkeinonharjoittajien mahdollisuudet kilpailla maksullisilla palveluillaan maksuttomien julkisyhteisöjen tarjoamien maksuttomien palvelujen kanssa saattavat heikentyä merkittävästi. KKV kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että esityksen perusteella vaikuttaa siltä, että ehdotetut kansalliseen palveluväylään, palvelutietovarantoon ja palvelunäkymään sisältyvät elinkeinonharjoittajille tarjottavat palvelut saattavat olla sisällöltään joiltain osin sellaisia, että erilaisia hakemisto- ja yhteystietopalveluja tarjoavat elinkeinonharjoittajat tarjoavat markkinoilla vastaavan kaltaisia maksullisia palveluja. Näin ollen esityksen perusteella vaikuttaa siltä, että osana kansallisen palveluarkkitehtuurin rakentamista ja käyttöönottoa valtion yksiköt saattaisivat tarjota maksutta palveluja, joiden kaltaisia palveluja yksityiset elinkeinonharjoittajat tarjoavat jo markkinoilla. Esityksen perusteluissa on kuitenkin todettu, että esityksellä ei arvioida olevan yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuedellytysten tasapuolisuuteen kohdistuvia vaikutuksia.

KKV toteaa, että edellä todetun vuoksi esityksessä tulisi avata enemmän sitä, millä perusteilla esityksessä on päädytty toteamaan, että esityksellä ei ole kilpailuneutraliteettiin kohdistuvia vaikutuksia. KKV toteaa, että esityksen perusteella vaikuttaa siltä, että valtion määräysvallassa olevat yksiköt saattavat tietyiltä osin alkaa tarjota markkinoilla jo tarjolla olevien palvelujen kaltaisia hakemisto- ja yhteystietopalveluja maksutta yksityisille elinkeinonharjoittajille. Tällainen palveluntarjonta saattaa johtaa kilpailuneutraliteettiin kohdistuvien vaikutusten syntymiseen. Näin ollen olisi tärkeää, että esityksessä tuotaisiin nykyistä selvemmin esiin ne perusteet, joiden nojalla esityksessä on päädytty toteamaan, että esityksellä ei ole vaikutuksia yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuedellytysten tasapuolisuuteen.

KKV ei kuitenkaan katso, että esityksen perusteella voitaisiin katsoa syntyvän kilpailua estäviä tai vääristäviä vaikutuksia. Esityksen ei siten KKV:n näkemyksen mukaan voida katsoa väistämättä johtavan kilpailuneutraliteettiin kohdistuviin vaikutuksiin, eikä KKV halua ylikorostaa mahdollisten kilpailuneutraliteettiin kohdistuvien vaikutusten todennäköisyyttä. Kilpailuneutraliteettiin kohdistuvia vaikutuksia sekä niiden merkittävyyttä ja todennäköisyyttä on kuitenkin esityksen perusteella vaikeaa arvioida, koska esityksessä ei ole tarkemmin avattu sitä, millä perustein esityksessä on todettu, että esityksellä ei ole kilpailuneutraliteettiin kohdistuvia vaikutuksia. Lisäksi esityk-

4.1.2016

sessä käytettyjen kuvausten yleisluontoisuudesta johtuen esityksen perusteella on vaikeaa arvioida sitä, millaisia palveluja kansallisen palveluarkkitehtuurin osana tulnaisiin tarjoamaan. Esityksen perusteella on siten vaikeaa arvioida sitä, millä osin kansallisen palveluarkkitehtuurin osana tarjottavat palvelut tulisivat todellisuudessa kilpailemaan yksityisten elinkeinonharjoittajien tarjoamien palvelujen kanssa.

KKV toteaa lisäksi, että luonnoksen perusteella voi syntyä tulkintakysymyksiä liittyen siihen, mikä on lainsäätäjän tahto suhteessa KKV:n valvontatoimivaltaan sellaisessa mahdollisessa tilanteessa, että kansalliseen palveluarkkitehtuuriin liittyvillä palveluilla myöhemmin katsottaisiin olevan kilpailuneutraliteettia vääristäviä vaikutuksia. KKV toteaa, että sille on kilpailulain 4 a luvussa asetettu toimivalta ja lähtökohtaisesti myös velvollisuus puuttua sellaisiin julkisyhteisön määräysvallassa olevien yksiköiden taloudellisessa toiminnassaan soveltamiin menettelyihin ja rakenteisiin, jotka estävät tai vääristävät kilpailuneutraliteetin toteutumista. Koska esityksessä on tarkemmin perustelematta todettu, että esityksellä ei ole kilpailuneutraliteettiin kohdistuvia vaikutuksia, ja koska samanaikaisesti vaikuttaisi siltä, että tällaiset vaikutukset saattavat kuitenkin tosiasiallisesti olla mahdollisia, KKV:n valvontatoimivaltaan ja puuttumisvelvollisuuteen liittyvät kysymykset saattavat jäädä jossain määrin epäselviksi. Toisin sanoen esityksen perusteella voi herätä kysymys siitä, tulisiko neutraliteettivaikutusten puuttumista koskevan toteamuksen mahdollisesti tulkita merkitsevän sitä, että lainsäätäjän tarkoituksena on sivuuttaa mahdolliset kilpailuneutraliteettiin kohdistuvat vaikutukset ja että kansalliseen palveluarkkitehtuuriin ja sen osana tarjottaviin palveluihin ei siten sovellettaisi kilpailulain 4 a lukua.

KKV pitää tärkeänä, että sillä on ehdotetusta kansallista palveluarkkitehtuuria koskevasta lainsäädännöstä riippumatta toimivalta puuttua mahdollisesti myöhemmin ilmeneviin kilpailuneutraliteetin kannalta ongelmallisiin rakenteisiin ja menettelyihin. Esitystä olisi edellä todetun perusteella syytä täydentää siten, että esityksessä todettaisiin selvyuden vuoksi, että KKV voi puuttua kansallisen palveluarkkitehtuurin osana tarjottaviin palveluihin mahdollisesti liittyviin kilpailuneutraliteetti-ongelmiin. Esityksen täydentäminen edellä todetulla tavoin olisi tärkeää erityisesti siitä johtuen, että esityksessä käytettyjen tarjottavien palvelujen koskevien muotoilujen yleisluontoisuudesta johtuen lainsäädäntö antaa runsaasti liikkumavaraa kansallisen palveluarkkitehtuurin osana tarjottavien palvelujen lopullisen sisällön suhteen, eikä esityksen perusteella siten ole mahdollista arvioida, millaisia palveluja tulnaisiin lopulta tarjoamaan tai millaisia mahdollisia neutraliteettivaikutuksia tarjottaviin palveluihin tulisi mahdollisesti liittyvän.

Edellä todetun perusteella esitystä tulisi vielä jatkovalmistelussa täydentää siten, että esityksessä tuotaisiin nykyistä selvemmin esiin, millä perusteilla esityksessä on päädytty toteamaan, ettei esityksellä ole kilpailuneutraliteettiin kohdistuvia vaikutuksia. Lisäksi esitystä tulisi täydentää siten, että esi-

4.1.2016

tyksessä todettaisiin selvyyden vuoksi, että KKV voi kilpailulain 4 a luvun perusteella puuttua kansallisen palveluarkkitehtuurin osana tarjottaviin palveluihin mahdollisesti liittyviin kilpailuneutraliteettiongelmien, mikäli tällaisia ilmenisi.

Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikutukset kuluttajiin

Esityksen lähtökohtana on asiointi palvelunäkymässä ja asiakkaalle tarjotaan ensisijaisesti sähköistä palvelukanavaa. KKV:n näkemys on, että kuluttajien kannalta esityksellä voi olla myönteisiä vaikutuksia edellyttäen, että kuluttajille turvataan oikeus tunnistautumisvälineen saatavuuteen ja heikkojen kuluttajien asema ja asiointimahdollisuudet varmistetaan.

Sähköisen tunnistamisen palveluita voidaan nykyään pitää jo eräänlaisina tietoyhteiskunnan peruspalveluina (LiVM 331201 4). KKV kiinnittää huomiota siihen, ettei toistaiseksi ole olemassa säännöstä, jolla turvattaisiin kuluttajille oikeus tunnistusvälineen saamiseen. Kysymys on jätetty yksityisten toimijoiden sopimusvapauden varaan, mutta osalla kuluttajista on vaikeuksia saada sopimusta ja tunnistusvälinettä. Tunnistusvälineen saaminen on tärkeää kaikille kuluttajille, sillä tunnistusväline on välttämätön palveluiden tosiasiallisen saatavuuden ja verkkoasioinnin kannalta. Yksi este tunnistusvälineen saamiselle yksityisiltä palveluntarjoajilta on maksuhäiriömerkintä. Suomen Asiakastiedon mukaan syys-lokakuun 2015 vaihteessa maksuhäiriömerkintä oli 370 000 ihmisellä eli 8,5 prosentilla aikuisväestöstä.

KKV katsoo, ettei puolesta asiointi ole riittävä ratkaisu siihen, ettei kaikilla kuluttajilla ole omaa tunnistautumisvälinettä. Tunnistautumisväline on tarpeen itsemäärämisoikeuden käyttämiseksi eikä puolesta asiointi ole oikea ratkaisu silloin, kun henkilö itse on oikeustoimikelpoinen. Lisäksi esimerkiksi yksinasuville puolesta asiointi ei aina ole luontevaa. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuoden 2014 lopussa 2,6 miljoonaa asuntokuntaa, joista yksinasuvia oli 1,1 miljoonaa eli 42 prosenttia kaikista asuntokunnista.

Sähköisen palvelukanavan saatavuudessa ja käytettävyydessä tulisi kiinnittää erityishuomiota heikkoihin ja haavoittuviin kuluttajaryhmiin, kuten vanhuksiin ja lapsiin. Palvelujen tulisi olla helppokäyttöisiä ja käyttäjälähtöisiä. Myös niille kansalaisille tulisi turvata pääsy julkisiin palveluihin, jotka eivät osaamisen, kielitaidon tai jonkin muun syyn takia käytä sähköisiä palveluja. Hallinnon asiakkaalla tulisi olla mahdollisuus muuhunkin kuin sähköiseen asiointiin ja hänen tulisi saada tarvittaessa myös henkilökohtaista palvelua.

KKV:n selvityksen (Pankkiselvitys 2015) mukaan muun muassa pankkiasiakkaat jakautuvat digitaalisten ja perinteisten palveluiden käyttäjiin. Selvitys osoittaa, että kuluttajilla on eriarvoiset mahdollisuudet hoitaa pank-

4.1.2016

kiasioita erilaisista taustoista ja elämäntilanteista johtuen. Lähes kymmenesosa kuluttajista ei käytä lainkaan verkkopankkia. Yhdeksällä prosentilla, eli koko väestöön suhteutettuna noin 400 000 henkilöllä, ei ollut verkkopankkitunnuksia. Näihin henkilöihin kuului erityisesti iäkkäitä, eläkeläisiä, työttömiä, matalasti koulutettuja, nuoria ja pienituloisia.

KKV toteaa, ettei esityksessä ole lainkaan arvioitu perusoikeusvaikutuksia ja esimerkiksi viranomaisilla olevaa yhdenvertaisen kohtelun vaatimusta. KKV:n näkemyksen mukaan esitys parantaa julkishallinnon palveluiden löydettävyyttä, käytettävyyttä ja laatua. Samalla sen nähdään keventävän kansalaisten hallinnollista taakkaa. Esitys lisää toteutuessaan hallinnon läpinäkyvyyttä sekä parantaa julkisten palveluiden saatavuutta. Tämän edellytyksenä on kuitenkin se, että sekä kansalaisilla että yrityksillä on mahdollisuus saada sopiva tunnistautumisväline. Lisäksi kaikkien julkisten hallinnon organisaatioiden tulisi tarjota palvelunsa yhdenmukaisesti ja esteettömästi hallinnon asiakkaille palvelunäkymän kautta sekä tarjota hallinnon asiakkaille tarvittaessa myös muu palvelumuoto.



Juhani Jokinen
Pääjohtaja



Niina Etelävuori
Ylitarkastaja

5.1.2016

Liite 2

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSEN LAUSUNTO

Viite: TEM:n lausuntopyyntö ehdotuksesta Hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ja laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä

Viitaten työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntöön 9.12.2015 (TEM/2254/00.06.01/2015) Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) toteaa seuraavaa:

Yleistä:

PRH kannattaa periaatteessa ehdotettua lakia hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista. PRH:n käsityksen mukaan ehdotetulla lailla voidaan edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta.

Ehdotuksen tavoitteena on, että yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut yksinkertaistavat ja helpottavat turvallista hallinnossa asiointia. Lisäksi palveluilla on tavoitteena edistää julkisen hallinnon avoimuutta sekä parantaa julkisen hallinnon palvelujen laatua ja mahdollistaa sähköisten palvelujen kustannustehokkuus niiden elinkaaren ajan. Palveluilla on tarkoitus parantaa tietojen yhteiskäyttöä ja tietojärjestelmien yhteen toimivuutta julkisessa hallinnossa sekä edistää yritysten mahdollisuuksia hyödyntää julkisen hallinnon tietovarantoja ja palveluja. Yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja voidaan hyödyntää viranomaisen tai muun käyttäjäorganisaation asiointipalvelun toteuttamisen tukena. Lisäksi palveluja voidaan hyödyntää käyttäjäorganisaation muun tehtävän tai palvelun hoitamisen tukena.

Vaikka lainsäädännön tavoitteet ovat kannatettavia, sen vaikutuksia PRH:n ja muiden viranomaisten (erityisesti rekisterinpitäjien) toimintaan ei esityksessä ole riittävän konkreettisesti kuvattu. Ehdotus on kokonaisuudessaan vaikeaselkoinen ja sen vaikutuksia on käytännössä mahdotonta tarkkaan arvioida.

PRH toteaa, että jo lainsäädännön valmisteluvaiheessa olisi tarpeellista keskustella niiden viranomaisten kanssa, joita ehdotukset koskevat. Tällöin kaikki asiaan vaikuttavat seikat tulisi huomioida riittävän aikaisessa vaiheessa.

Yhteiset palvelut:

Lakiehdotuksessa on yhteisten tukipalvelujen tuottajaksi ehdotettu Väestörekisterikeskusta (VRK) ja verkkomaksujen osalta Valtiokonttoria (VK). Tähän ei PRH:lla ole huomauttamista.

PRH olisi ehdotuksen mukainen palvelujen käyttäjäorganisaatio. PRH:n pitää kannatettavana sitä, että jatkossa käytössä olisivat lakiehdotuksen 4 §:ssä kuvatut yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut (palveluväylä, palvelutietovaranto, tunnistamisratkaisut, asiointivaltuuspalvelut jne).

PRH on kehittänyt monelta osin näitä palveluja tähän mennessä itsenäisesti. Oman kehitystyön tarve on johtunut siitä, että toimivia valtion yhteisiä ratkaisuja ei ole ollut saatavilla.

Ehdoton edellytys yhteisten tukipalvelujen käyttämiselle on se, että ne ovat teknisesti toimivia, kustannustehokkaita ja tietoturvallisia. Jos näin ei ole, PRH:n rekisterien julkinen luotettavuus ja toimiva asiakaspalvelu edellyttää jatkossakin viraston omien ratkaisujen käyttöä.

5.1.2016

Yhteisten palvelujen käyttöönotto aiheuttaisi PRH:lle jonkin verran kustannuksia VRK:n ja VK:n tarjoamien yhteisten palvelujen yhteensovittamisesta PRH:n toimintaan ja tietohallintoon. Näiden kustannusten määrä voidaan kuitenkin arvioida vähäisemmäksi kuin omien tukipalvelujen kehittämisen kustannukset.

Taloudelliset vaikutukset:

Ehdotuksella on myös vaikutuksia PRH:n toimintaan rekisterinpitäjänä ja tietojen tuottajana.

Sähköisen asiointin tukipalveluihin hyödynnettäisiin PRH:n rekisteritietoja, erityisesti kauppa-, yhdistys- ja säätiörekisterin tietoja. Näiden tietojen sovittaminen palveluväylän rajapinnan kanssa yhteensopivaksi aiheuttaa lisätyötä. PRH:ssa tämä työ on jo meneillään, eikä siitä arvioida aiheutuvat merkittäviä lisäkustannuksia.

PRH:n tulokertymän kannalta huomattavasti olennaisempaa on se, miten lakiehdotus vaikuttaisi PRH:n nykyisiin tietopalvelutuloihin. PRH:n tietopalvelutulot muodostuvat lähinnä kaupparekisteritietojen välittämisestä sovelluskyselyjen, verkkokaupan ja asiakirjatilausten muodossa. Yhteensä tietopalvelutuloja kertyy noin 3,5 miljoonaa euroa vuodessa eli merkittävä osa PRH:n toiminnan rahoituksesta.

Ehdotuksesta tai sen perusteluista ei kuitenkaan selkeästi käy ilmi, miten se vaikuttaisi tähän tulokertymään. Yhteisissä palveluissa hyödynnettävien tietojen osalta ilmeisesti maksuton tarjonta laajenee. Yleisperusteluissa korostetaan eri kohdissa (s. 11, 12, 21, 22 ja 23) mm. yritysten mahdollisuutta hyödyntää entistä enemmän julkisen hallinnon tietovarantoja ja myös selvästi suuntausta enemmän maksuttomiin palveluihin jatkossa.

Sen sijaan kaiketi lailla ei ole tarkoitus muuttaa maksuttomaksi kaikkea rekisteritiedon välitystä, vaikka se tapahtuisikin palveluväylän ja palvelutietovarannon kautta.

Kun myös yksityiset yhteisöt voivat 2 luvun 5 §:n mukaan käyttää mm. asiointivaltuuspalvelua niiden henkilöiden osalta, joiden henkilötunnusta niillä on oikeus käsitellä, niin mm. useat nyt maksullisesti ko. tietoja hakevat tahot (pankit, luotonantajat, luottotietoyhtiöt jne.) voisivat saada kaupparekisteristä (ja säätiö- ja yhdistysrekistereistä) edustamistiedot maksutta.

Lisäksi nykyiseen verrattuna uutena tahona maksutta PRH-tietoja voivat hyödyntää julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavat yhteisöt.

Edelleen ehdotuksessa todetaan, että tunnistettu käyttäjä voi tarkastella tietoja, jotka hänestä taikka hänen edustamastaan organisaatiosta on merkitty käyttäjäorganisaatioiden rekistereihin. Tämä tarkoittaisi, että omien tietojen tarkastelu laajenisi esim. kaupparekisterissä yritysten tietojen tarkasteluun maksutta. Nykyisin maksutta saa listan rooleistaan ja niistä yrityksistä, missä ko. roolit ovat, ei näiden kaikkien yritysten kaupparekisteriotteita.

Kuitenkin yksityiskohtaisissa perusteluissa on mainittu palvelutietovarantoon kuvattavista palveluista myös hintatiedot ja käytön edellytykset, joten joiltakin osin maksullisuus on ilmeisesti mahdollista säilyttää.

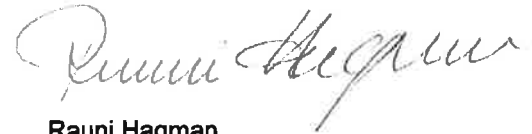
Tässä vaiheessa on siis mahdotonta esittää tarkkaa arviota siitä, miten edellä kuvatut muutokset vaikuttaisivat PRH:n tietopalvelutuloihin. Koska PRH:n on jatkossakin ylläpidettävä julkisesti luotettavia rekistereitä ja rajapintoja niistä yhteisiin palveluihin, tulee maksutulojen menetykset korvata talousarviorahoituksella, kuten tähän asti on valtioneuvoston linjausten mukaan toimittu.

5.1.2016

Yhteenveto:

PRH toteaa, että ehdotusten jatkovalmistelussa tulee nykyistä selkeämmin selvittää vaikutukset rekisterinpitäjien toimintaan ja talouteen. Ehdotuksia tulee myös selkeyttää eri osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien osalta.

Pääjohtaja



Rauni Hagman

Ylijohtaja



Eero Mantere

